

CHỈ SỐ NĂNG LỰC CẠNH TRANH CẤP HUYỆN VÀ SỞ, NGÀNH - NỀN TẢNG ĐỂ CẢI THIỆN CHỈ SỐ NĂNG LỰC CẠNH TRANH CẤP TỈNH CỦA CÁC ĐỊA PHƯƠNG

PHAN ÁNH HÈ*

Chỉ số đánh giá năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành được thiết kế dựa trên sự kỳ vọng của doanh nghiệp đối với chính quyền địa phương; là sự trao quyền cho doanh nghiệp, nhà đầu tư góp ý và giám sát công tác quản lý, điều hành kinh tế của các cấp chính quyền ở địa phương. Đây cũng là một trong những giải pháp được kỳ vọng nâng cao hiệu quả, chất lượng quản lý môi trường đầu tư, thu hút doanh nghiệp vào sản xuất - kinh doanh, tạo sự bứt phá về chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh.

Từ khóa: Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành; chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh; chính quyền địa phương; doanh nghiệp.

The district and provincial department competitiveness index is designed based on the expectations of businesses towards local government. It is the empowerment for businesses and investors to provide feedback and supervise the economic management of local governments at all levels. This solutions is expected to improve the effectiveness and quality of the investment environment management, attract businesses into production and business, and create a breakthrough in the provincial competitiveness index.

Keywords: District and provincial department competitiveness index; provincial competitiveness index; local government; business.

NGÀY NHẬN: 19/8/2022

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 22/9/2022

NGÀY DUYỆT: 17/10/2022

1. Khái quát về chỉ số năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành và mối quan hệ với chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh

a. Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành

Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành (DDCI) là bộ khung chỉ số về đánh giá các lĩnh vực quản lý và năng lực điều hành kinh tế ở cấp địa phương - những cấp chính quyền có quan hệ trực tiếp với các cơ sở kinh tế trên địa bàn, như: hộ kinh doanh, doanh nghiệp (DN), hợp tác xã và các nhà đầu tư.

DDCI lần đầu tiên được triển khai xây dựng tại Việt Nam vào năm 2013 do Economica Vietnam và Ủy ban nhân dân (UBND) tỉnh Lào Cai và sau đó được các tỉnh lựa chọn thực hiện. DDCI tiếp tục chứng minh là công cụ hiệu quả nhằm cải thiện năng lực quản lý, cải thiện thứ hạng và củng cố vị trí xếp hạng cao của các tỉnh trong bảng xếp hạng Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI) trong những năm qua¹.

* TS, Học viện Hành chính Quốc gia

Chức năng, nhiệm vụ quản lý, điều hành giữa cơ quan chính quyền cấp huyện và các sở, ngành là khác nhau và đối tượng phục vụ của các cơ quan này cũng khác nhau, vì vậy, DDCI sử dụng hai nhóm chỉ số sau:

(1) Chỉ số thành phần của DDCI đánh giá năng lực điều hành của cấp huyện gồm 10 chỉ số: chi phí gia nhập thị trường; khả năng tiếp cận đất đai và địa điểm kinh doanh; chất lượng dịch vụ công trong cấp phép và hiệu quả của công tác thanh tra, kiểm tra; tính năng động, tiên phong của lãnh đạo huyện; hiệu quả công tác đối thoại và trách nhiệm giải trình; minh bạch thông tin và đối xử công bằng; hiệu quả cải cách thủ tục hành chính (TTHC), chất lượng dịch vụ công và hiệu quả của bộ phận một cửa; hiệu quả hoạt động hỗ trợ kinh doanh; chi phí không chính thức; hiệu quả của công tác an ninh trật tự bảo đảm môi trường kinh doanh an toàn. Ngoài ra, DDCI cấp huyện có thể được xây dựng một số chỉ số thành phần mở rộng, như: ứng dụng công nghệ thông tin, chính phủ điện tử trong quản lý, điều hành; chi phí thời gian thực hiện TTHC và dịch vụ công; hiệu quả của thủ tục thuế; chú trọng tới phát triển bền vững và bao trùm trong quản lý, điều hành.

(2) Chỉ số thành phần của DDCI nhằm đánh giá năng lực điều hành của cấp sở, ngành với 5 chỉ số: hiệu quả thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật, quy hoạch, kế hoạch; chất lượng dịch vụ công; minh bạch thông tin và đối xử công bằng; tính năng động và trách nhiệm giải trình của cán bộ lãnh đạo sở, ngành; chi phí không chính thức.

DDCI sở, ngành cũng có thể được xây dựng các chỉ số thành phần mở rộng, như: ứng dụng công nghệ thông tin, chính phủ điện tử trong quản lý, điều hành; chi phí và thời gian thực hiện TTHC và dịch vụ công; chú trọng tới phát triển bền vững và bao trùm trong quản lý, điều hành².

b. Mối quan hệ giữa DDCI với PCI

DDCI kế thừa 8 chỉ số thành phần cơ bản như một phần các chỉ tiêu của chỉ số PCI, gồm: tính minh bạch và tiếp cận thông tin;

tính năng động của lãnh đạo; chi phí thời gian; chi phí không chính thức; cạnh tranh bình đẳng; hỗ trợ DN; thiết chế pháp lý; tiếp cận đất đai và tính ổn định trong sử dụng đất.

Ở một mức độ nào đó, hai chỉ số PCI và DDCI có tỷ lệ thuận với nhau. Mục đích chính của hai chỉ số này đều hướng đến sự hài lòng của nhà đầu tư, DN đối với việc phục vụ của bộ máy nhà nước. Các cơ quan, ban, ngành, địa phương làm tốt việc tạo môi trường đầu tư, kinh doanh của DN thì mới tạo ra chỉ số năng lực cạnh tranh tốt của tỉnh. Trong đó DDCI phản ánh môi trường đầu tư, kinh doanh và chỉ số này cao thì chỉ số PCI được cải thiện và ngược lại.

DDCI xây dựng hình ảnh thân thiện và cầu thị của chính quyền các địa phương đối với cộng đồng DN. DDCI cung cấp cho lãnh đạo tỉnh, thành phố công cụ hiệu quả để giám sát và chỉ đạo cải thiện chất lượng điều hành đối với các sở, ngành và huyện, thị; tạo ra kênh thông tin phản hồi rộng rãi, minh bạch và tin cậy để nhà đầu tư, DN tham gia đóng góp ý kiến đối với chính quyền địa phương và các sở, ngành trong việc nâng cao chất lượng điều hành và cải thiện môi trường kinh doanh tại địa phương. PCI là chỉ số đánh giá và xếp hạng chính quyền các tỉnh, thành của Việt Nam về chất lượng điều hành kinh tế và xây dựng môi trường kinh doanh thuận lợi cho việc phát triển DN tư nhân.

Về cơ bản, cả DDCI và PCI đều hướng đến sự cải cách nhằm gỡ bỏ những rào cản gia nhập thị trường, rút ngắn thời gian thực hiện TTHC, tăng cường tính minh bạch và khuyến khích lãnh đạo chính quyền năng động, linh hoạt đáp ứng nhu cầu và tạo thuận lợi cho cộng đồng DN, nhà đầu tư.

2. Một số vấn đề từ thực tiễn áp dụng bộ chỉ số DDCI ở các tỉnh, thành phố

Tại các tỉnh, thành phố đã triển khai đề án, DDCI trở thành một công cụ quan trọng cho công tác điều hành kinh tế tại địa phương, hỗ trợ đắc lực cho việc nâng cao chất lượng môi trường đầu tư kinh doanh và góp phần quan trọng cải thiện, củng cố vị trí trong

bảng xếp hạng PCI những năm qua. Đặc biệt, DDCI đã trở thành một trong những nội dung ưu tiên trong chỉ đạo và điều hành của các tỉnh nhằm thực hiện Nghị quyết số 19-2018/NQ-CP ngày 15/5/2018 của Chính phủ về tiếp tục thực hiện những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2018 và những năm tiếp theo; Nghị quyết số 02/NQ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ về những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2022.

Theo thống kê chưa đầy đủ của Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), hiện cả nước có 54 tỉnh, thành phố đã và đang thực hiện chỉ số DDCI³. Qua thực tiễn, bộ khung chỉ số này đang đặt ra những vấn đề có thể coi là kinh nghiệm nhằm chia sẻ với các địa phương đang có kế hoạch, đề án thực hiện bộ chỉ số này, cụ thể:

(1) Hiện nay, các địa phương trong cả nước đang thực hiện khảo sát DDCI theo các mô hình khác nhau và giao cho một cơ quan ở tỉnh chủ trì. Có địa phương giao việc đánh giá DDCI cho VCCI đóng trên địa bàn, có địa phương giao cho Hiệp hội DN tỉnh, thành phố, sở Kế hoạch và Đầu tư, ban Xúc tiến và Hỗ trợ đầu tư tỉnh, thành phố hoặc viện Nghiên cứu phát triển kinh tế - xã hội tỉnh, thành phố.

(2) Quá trình triển khai khảo sát DDCI ở các địa phương gặp không ít khó khăn trong việc thu phiếu khảo sát của DN cả về số lượng và chất lượng phiếu, đánh giá kết quả một cách độc lập, khách quan là vấn đề đặc biệt quan trọng. Bên cạnh đó, số lượng không nhỏ DN chưa nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm và quyền lợi của mình khi tham gia khảo sát DDCI. Theo đó, tỷ lệ phiếu thu về thấp, nhiều phiếu chưa đủ thông tin hoặc thông tin điền chưa đáp ứng nhu cầu.

(3) Nhiều DN chưa tin kết quả điều tra làm thay đổi thực tế điều hành của cơ quan quản lý và còn e ngại trong cung cấp thông tin vì sợ các cơ quan quản lý gây khó dễ... Ở một số địa

phương, vai trò và mức độ tham gia của các hiệp hội DN vào triển khai DDCI còn mờ nhạt.

(4) Các sở, ngành và địa phương chưa thực sự chủ động vào cuộc một cách đồng bộ và chưa quan tâm, phân tích sâu sắc kết quả DDCI để có giải pháp đột phá, cụ thể cho năm tiếp theo. Đa số các địa phương chưa có chế tài để tạo áp lực lên các cơ quan, đơn vị có thứ hạng thấp, chủ yếu là phụ thuộc vào thái độ, nhận thức của cơ quan, đơn vị khi được đánh giá; chưa có sự chuẩn hóa về khung lý thuyết để có thể xây dựng hoàn chỉnh bộ chỉ số DDCI.

(5) Một số cơ quan, đơn vị cho rằng, việc đánh giá của DN là cảm tính, chưa khách quan, chưa chính xác... nhất là với những vấn đề nhạy cảm, như: thông tin phản ánh về chi phí không chính thức, những nhiễu DN...

3. Những giải pháp trong áp dụng bộ chỉ số DDCI

Một là, để việc triển khai DDCI có hiệu quả cao, có sức lan tỏa lớn trước hết cần sự quyết tâm và ủng hộ công tác triển khai DDCI của lãnh đạo tỉnh. Khảo sát, đánh giá DDCI phải được xem là bước đột phá của tỉnh trong công tác cải cách hành chính, xây dựng chính quyền phục vụ người dân, giúp DN đánh giá chính xác hơn quyết tâm cải cách bộ máy hành chính của địa phương. Chất lượng phục vụ, sức cạnh tranh và thứ hạng của từng sở, ngành, địa phương, đơn vị qua khảo sát DDCI sẽ quyết định đến chất lượng, điểm số các chỉ số thành phần của PCI, từ đó góp phần cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh và năng lực cạnh tranh của tỉnh. Ngoài ra, việc triển khai DDCI cần xuất phát từ bối cảnh thực tế của địa phương, nguồn lực tổ chức thực hiện cũng như các vấn đề cần quan tâm của chính quyền và cộng đồng DN.

Hai là, tổ chức tốt các bước DDCI, gồm: (1) Chuẩn bị thực hiện DDCI: xây dựng đề cương nhiệm vụ, dự toán kinh phí, tổ chức lựa chọn đơn vị tư vấn và xây dựng bộ chỉ số DDCI; (2) Triển khai thực hiện DDCI: xây dựng kế hoạch, phương án điều tra, khảo sát (chọn đối tượng khảo sát, đối tượng được đánh giá, phương pháp thu thập dữ liệu, công cụ khảo

sát đánh giá), tiến hành khảo sát và xử lý dữ liệu, phân tích, đánh giá báo cáo kết quả bộ chỉ số DDCI, công bố kết quả đánh giá, xếp hạng bộ chỉ số DDCI.

Để thực hiện bài bản và hiệu quả, cần có sự tư vấn của các chuyên gia, hỗ trợ của tổ chức tư vấn (hỗ trợ của VCCI). Mặt khác, cần tổ chức học tập kinh nghiệm tại các địa phương đã thành công trong triển khai DDCI nhằm rút kinh nghiệm và áp dụng những điểm phù hợp với thực tiễn ở địa phương. Tổ chức tập huấn, trao đổi thông tin, kinh nghiệm triển khai khảo sát DDCI cho các điều tra viên. In ấn, phát phiếu điều tra kèm theo thư ngỏ của chủ tịch UBND tỉnh, thành phố gửi cộng đồng DN.

Ba là, cần có cơ quan chủ trì độc lập, có khả năng và kinh nghiệm, hiểu biết về DN và bảo đảm tối đa tính minh bạch, khách quan khi thực hiện. Thành lập Tổ công tác giám sát nhằm bảo đảm công khai, minh bạch, đúng quy định và kịp thời tham mưu hỗ trợ tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc trong quá trình triển khai thực hiện DDCI.

Bốn là, các sở, ban, ngành cấp tỉnh và UBND cấp huyện cần tham gia tích cực và có trách nhiệm trong quá trình thực hiện DDCI; cung cấp kịp thời, đầy đủ danh sách các DN có tương tác với đơn vị. Hiệp hội DN của tỉnh, thành phố tích cực phối hợp, vận động DN, hội viên tham gia khảo sát. Từ đó, thể hiện thông điệp của cơ quan nhà nước các cấp sẵn sàng lắng nghe góp ý từ DN, nhà đầu tư để “soi”, “sửa” những vấn đề khiến các DN, nhà đầu tư chưa hài lòng.

Các cơ quan thông tin đại chúng hỗ trợ công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức cho các đối tượng khảo sát về quyền lợi, trách nhiệm của mình để tham gia khảo sát một cách trung thực, đánh giá chính xác năng lực điều hành kinh tế, sự đồng hành, hỗ trợ DN, nhà đầu tư của chính quyền tỉnh. Công tác truyền thông có vai trò rất quan trọng trong nâng cao nhận thức, tạo sự lan truyền về DDCI, do đó, cần có chiến lược truyền thông bài bản, chuyên nghiệp về DDCI.

Nâng cao vai trò, trách nhiệm người đứng đầu các sở, ban, ngành và UBND các địa phương trong triển khai DDCI. Công nhận kết quả khảo sát DDCI hàng năm như một trong những tiêu chí đánh giá, xếp loại chất lượng, hiệu quả hoạt động của địa phương, đơn vị và trong bình xét thi đua khen thưởng. Cần có sự thay đổi tích cực theo hướng bảo đảm “5 thật”: *suy nghĩ thật, nói thật, hành động thật, kết quả thật, người dân và DN được thụ hưởng thật.*

Năm là, thường xuyên tổng kết, đánh giá, cũng như tổ chức các hội thảo, tọa đàm về thực hiện DDCI để đúc rút kinh nghiệm, tranh thủ ý kiến của các chuyên gia, từ đó có những điều chỉnh về DDCI cho phù hợp với thực tế.

Bộ Nội vụ, cơ quan VCCI cũng nên nghiên cứu, định hướng về khung lý thuyết, cách tiếp cận, nội dung và tổ chức thực hiện DDCI đối với tất cả tỉnh, thành phố tạo sự đồng bộ, thống nhất trong cả nước và giúp các địa phương mới triển khai không lúng túng khi thực hiện DDCI □

Chú thích :

1, 2. *Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp huyện và sở, ngành.* <https://haiphong.ddci.org.vn>, ngày 20/8/2022.

3. *Chỉ số DDCI thấp, lãnh đạo cấp sở cả đêm “không ngủ.”* <https://vneconomy.vn>, ngày 21/01/2022.

Tài liệu tham khảo:

1. *Nghị quyết số 19-2018/NQ-CP ngày 15/5/2018 của Chính phủ về tiếp tục thực hiện những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2018 và những năm tiếp theo.*

2. *Nghị quyết số 02/NQ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ về những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2022.*

3. *DDCI Giải pháp hiệu quả trong việc cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh.* <https://skhdt.bacgiang.gov.vn>, ngày 09/9/2020.

4. *Công bố Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp sở, ban, ngành và địa phương năm 2021.* <https://thanh-phohaiphong.gov.vn>, ngày 20/6/2022.

5. *34 cơ quan, đơn vị được đánh giá chỉ số năng lực cạnh tranh năm 2022.* <https://thuathienhue.gov.vn>, ngày 08/7/2022.